

MPH

Monitor Prawa Handlowego

AKTUALNOŚCI	3
-------------------	---

OPINIE

Stanisław Gurgul

Realizacja w czasie postępowań restrukturyzacyjnych wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo, praw osobistych i roszczeń oraz uprawnień kształtujących – potestatywnych, cz. I	6
---	---

Małgorzata Wach-Pawliczak

„Sankcyjne” umorzenie udziałów – dopuszczalna czy niedopuszczalna praktyka wspólników spółki z o.o.?	20
--	----

Jarosław Szewczyk

Granice ochrony interesów osoby dokonującej czynności prawnej z pełnomocnikiem	27
--	----

ORZECZNICTWO

Następstwo procesowe przy podziale spółki przez wydzielenie – wyrok SN z 28.4.2016 r., V CSK 524/15	33
---	----

Skuteczność oświadczenia woli jedynego likwidatora spółki o rezygnacji z pełnionej funkcji – uchwała SN z 7.4.2016 r., III CZP 84/15	34
--	----

Dokonanie czynności przez zarząd spółki bez zgody zgromadzenia wspólników – postanowienie SN z 17.4.2015 r., I CSK 289/14	37
---	----

GŁOSA

Aleksandra Sikorska-Lewandowska

Wstrzymanie skuteczności uchwały w przedmiocie zmian w składzie organów spółki kapitałowej	39
--	----

FELIETON

Michał Romanowski

Miałeś chacie złoty róg, czyli o praktyce <i>corporate governance</i> w spółkach z udziałem Skarbu Państwa	46
--	----

RADA PROGRAMOWA

SSA Stanisław Gurgul
prof. Andrzej Kidyba
prof. Marek Michalski
prof. Adam Opalski
prof. Michał Romanowski
prof. Andrzej Szajkowski
prof. Andrzej Szumański
prof. Robert Zawłocki

KOLEGIUM REDAKCYJNE

adw. dr Michał Bieniak
r. pr. Marcin Chomiuk
SSO dr hab. Anna Hrycaj
r. pr. dr Radosław L. Kwaśnicki
dr Ewa Skibińska

REDAKCJA

Redaktor Naczelna:
Izabela Politowska

Wstrzymanie skuteczności uchwały w przedmiocie zmian w składzie organów spółki kapitałowej

dr Aleksandra Sikorska-Lewandowska*

Zarząd nie może działać za spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia, którego przedmiotem jest roszczenie osoby odwołanej z zarządu o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników o zmianach w składzie zarządu. W takim przypadku ma zastosowanie art. 253 § 2 KSH.

Uchwała SN z 17.12.2015 r., III CZP 91/15, Biul. SN Nr 12/2015

Wprowadzenie

Uchwałą z 17.12.2015 r. SN udzielił odpowiedzi w przedmiocie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego przez SA w Warszawie, które dotyczyło kwestii reprezentacji spółki w postępowaniu zabezpieczającym w sporze o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników o zmianach w składzie zarządu. Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, zgodnie z którym w przypadku gdy osoba odwołana z zarządu kwestionuje w postępowaniu sądowym ważność uchwały o jej odwołaniu, wówczas za spółkę nie może działać zarząd, lecz pełnomocnik lub kurator, zgodnie z art. 253 § 2 KSH. W uzasadnieniu tego orzeczenia SN zawarł rozważania na temat dopuszczalności wstrzymania skuteczności uchwały w wyniku udzielenia zabezpieczenia przez sąd rozstrzygający powództwo o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały organu właścicielskiego spółki kapitałowej. Przedmiotem niniejszej glosy będzie ten aspekt wywodów SN.

Niniejsza glosa dotyczy dopuszczalności wstrzymania, w ramach zabezpieczenia powództwa, skuteczności uchwały w przedmiocie zmian w składzie organów spółki kapitałowej przez sąd rozpatrujący powództwo o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników spółki kapitałowej. Moim zdaniem, wbrew stanowisku wyrażonemu

przez SN w glosowanej uchwale, taki sposób zabezpieczenia jest niedopuszczalny w świetle przepisów KPC oraz wobec szczególnej regulacji zawartej w art. 249 § 2 oraz art. 423 § 1 KSH.

Stan faktyczny sprawy i treść zapytania

Zgromadzenie wspólników spółki z o.o. podjęło uchwałę o odwołaniu jednej osoby ze składu zarządu oraz powołaniu innej osoby w skład zarządu. Uchwała ta została zaskarżona przez wspólników, w tym odwołanego członka zarządu, a wraz z pozwem złożono wniosek o udzielenie zabezpieczenia przez wstrzymanie wykonalności uchwał. Sąd Okręgowy wydał postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zgodnie z wnioskiem. Spółka reprezentowana przez dwóch członków zarządu złożyła zażalenie, zaś w odpowiedzi na zażalenie wnioskodawcy podnieśli brak właściwej reprezentacji po stronie spółki. Sąd Apelacyjny, rozpatrując zażalenie, sformułował trzy pytania prawne, które dotyczyły przede wszystkim kwestii reprezentacji spółki w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie

* Autorka jest pracownikiem naukowym Katedry Prawa Handlowego WPiA UMK w Toruniu oraz radcą prawnym.

nieważności, ewentualnie o uchylenie uchwał zgromadzenia wspólników.

Stanowisko SN

Sąd Najwyższy uznał w uchwale, że zarząd nie może działać za spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia, którego przedmiotem jest roszczenie osoby odwołanej z zarządu o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał zgromadzenia wspólników o zmianach w składzie zarządu. W takim przypadku SN wskazał, że ma zastosowanie art. 253 § 2 KSH. W pozostałym zakresie Sąd odmówił podjęcia uchwały.

W uzasadnieniu uchwały powołano regulację KPC, zgodnie z którą przedmiotem zabezpieczenia może być także procesowe roszczenie niepieniężne. Sąd Najwyższy stwierdził, powołując się na uzasadnienie uchwały SN (7) z 18.9.2013 r.¹, że nie ulega wątpliwości, iż procesowe roszczenia o uchylenie uchwały organów spółki z o.o. oraz o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z o.o. mogą być przedmiotem zabezpieczenia. Następnie wspomniano o zgłoszonych w doktrynie zastrzeżeniach co do dopuszczalności zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z o.o. przez zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian w składzie organów. Sąd Najwyższy uznał za trafny zgłoszony w piśmiennictwie² zarzut braku kompetencji innego sądu niż prowadzącego postępowanie rejestrowe do zawieszenia postępowania rejestrowego. To jednak SN skłonił do stwierdzenia, że cel ten można osiągnąć w inny sposób – przez udzielenie zabezpieczenia polegającego na wstrzymaniu skuteczności zaskarżonych uchwał. Przechodząc do charakterystyki uchwał w przedmiocie zmian w składzie zarządu, SN zauważył, że wywierają one skutek prawny z chwilą podjęcia, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek innych działań, a wpis do rejestru ma charakter deklaratoryjny. Zabezpieczenie polegające na wstrzymaniu skuteczności uchwały powoduje zdaniem SN to, że „uchwała w wyniku udzielenia zabezpieczenia od chwili jej podjęcia aż do ustania zabezpieczenia będzie pozostawać bez wpływu na skład zarządu. Osoba odwołana z zarządu przez czas trwania zabezpieczenia będzie mieć nadal status członka zarządu, a osoba powołana nie uzyska w tym czasie tego statusu, z wszystkimi tego konsekwencjami w zakresie związanym z prowadzeniem spraw spółki i reprezentacji spółki”. Dalej SN zauważył, że takie postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia stanowi przeszkodę do dokonania wpisu w rejestrze zmian w składzie zarządu. Sąd określił ten rodzaj zabezpieczenia jako należące do kategorii zabezpieczeń antycypacyjnych, a więc polegających na udzieleniu uprawnionemu tymczasowo z wyprzedzeniem takiej ochrony, jaką ma zapewnić przyszłe orzeczenie rozstrzygające o zabezpieczonym roszczeniu procesowym.

Uwagi w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia wpływające z uzasadnienia uchwały SN (7) z 18.9.2013 r.

W uchwale SN (7) z 18.9.2013 r. uznano konstytutywny charakter wyroku stwierdzającego nieważność sprzecznej z ustawą uchwały organu właścicielskiego spółki kapitałowej. Zaskarżona uchwała pozostaje więc ważna, dopóki sąd prawomocnym wyrokiem jej nie uchyli lub nie stwierdzi jej nieważności. W uzasadnieniu tej uchwały SN przytoczył liczne argumenty przemawiające za przyjętym stanowiskiem. Między innymi rozważania skoncentrowano na zagadnieniu ryzyka związanego z obowiązkiem zarządu wykonywania uchwał sprzecznych z ustawą. Zdaniem SN, obawa wyrażana w tej kwestii jest pozorna, gdyż zarząd jest organem legitymowanym do wystąpienia do sądu ze stosownym powództwem. Oceniając więc daną uchwałę wspólników za sprzeczną z ustawą, zarząd powinien wystąpić z pozwem oraz wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia przez wstrzymanie wykonania zaskarżonej uchwały aż do czasu oceny jej ważności przez sąd.

Z treści omówionego fragmentu uzasadnienia uchwały SN, dotyczącego kwestii zabezpieczenia roszczenia, wynika wyraźnie, że SN odniósł się jedynie do aspektu wstrzymania wykonalności takiej uchwały, którą powinien wykonać zarząd spółki kapitałowej, a istnieje podejrzenie co do jej sprzeczności z ustawą. Sąd Najwyższy nie odnosił się w ogóle do uchwał wspólników, które nie są wykonalne, a jedynie są skuteczne, a do takich należą uchwały o zmianie składu osobowego w organach spółki.

Specyfika uchwał powołujących osobę w skład organu

Uchwała organu właścicielskiego spółki kapitałowej o powołaniu lub odwołaniu członka zarządu lub rady nadzorczej jest skuteczna od chwili jej podjęcia. W aspekcie materialnym osoba powołana w skład zarządu zyskuje mandat³, a więc prawo prowadzenia spraw spółki oraz jej reprezentacji. Wpis do rejestru ma charakter deklaratoryjny, jest wykonaniem ustawowego obowiązku wynikającego z art. 47

¹ Uchwała SN (7) z 18.9.2013 r., III CZP 13/13, OSNC Nr 2/2014, poz. 23.

² E. Marszałkowska-Krześ, Zawieszenie postępowania rejestrowego jako zabezpieczenie roszczenia przez sąd orzekający w sprawie zaskarżenia uchwały będącej podstawą wpisu do rejestru [w:] Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego. T. I, Warszawa 2011, s. 915 i n.; Ł. Zamojski, Dopuszczalność zawieszenia postępowania rejestrowego przez sąd procesowy w ramach zabezpieczenia powództwa o uchylenie/stwierdzenie nieważności uchwały organu właścicielskiego spółki kapitałowej, „Glosa” Nr 3/2015, s. 63 i n.

³ A. Opalski, Kadencja i mandat członka zarządu, PPH Nr 10/2003, s. 38.